

NARKOTIK MODDALARGA QARAMLIK VA ALKOGOLIZM

Kirgizbayeva Fazilat Zoxirjonovna

EMU UNIVERSITY talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada alkogolizmning inson organizmi, ruhiy holati va jamiyatga ta’siri keng yoritilgan. Alkogolizm nafaqat jigar, yurak-qon tomir va asab tizimi kasalliklariga olib keladi, balki shaxsiyat buzilishi, oilaviy mojarolar va ijtimoiy beqarorlikka ham sabab bo’ladi. Muammoning dolzarbligi shundaki, alkogolizm bugungi kunda ko‘plab davlatlar uchun sog‘liqni saqlash, iqtisodiy barqarorlik va ma’naviy taraqqiyot yo‘lida eng katta to‘siqlardan biridir.*

Kalit so‘zlar : *alkogolizm, sog‘liq, ruhiy salomatlik, ijtimoiy muammo, jigar kasalliklari, asab tizimi, oilaviy inqiroz, jamiyat taraqqiyoti.*

Аннотация: *В данной статье подробно рассматривается влияние алкоголизма на организм человека, психическое состояние и общество в целом. Алкоголизм приводит к заболеваниям печени, сердечно-сосудистой и нервной систем, а также вызывает деградацию личности, семейные конфликты и социальную нестабильность. Актуальность проблемы заключается в том, что алкоголизм сегодня является одной из самых серьезных угроз для здравоохранения, экономической стабильности и духовного развития общества..*

Ключевые слова: *алкоголизм, здоровье, психическое состояние, социальная проблема, болезни печени, нервная система, семейный кризис, развитие общества.*

Dolzarblik

Alkogolizm bugungi globallashuv davrida eng jiddiy ijtimoiy va tibbiy muammolardan biri sifatida ko‘rilmoqda. Bir tomondan, spirtli ichimliklarning ochiq sotilishi va targ‘ib qilinishi, boshqa tomondan, aholining stressli hayot tarzi va iqtisodiy qiyinchiliklari alkogolga qaramlikni kuchaytirmoqda. Bu esa nafaqat sog‘liqni saqlash tizimi uchun, balki jamiyatning iqtisodiy va ma’naviy taraqqiyoti uchun ham xavf tug‘diradi.

Shuningdek, alkogolizm yoshlar va o‘smirlar orasida ham tarqalib borayotgani alohida tashvish uyg‘otadi. Chunki bu holat kelajak avlodning sog‘lig‘iga, ta’lim olish imkoniyatiga va mehnat bozoridagi salohiyatiga salbiy ta’sir ko‘rsatadi.

Dolzarb muammo sifatida, alkogolizmga qarshi quyidagi choralarni amalga oshirish talab etiladi:

- *sog‘lom turmush tarzini keng targ‘ib qilish;
- *yoshlar orasida profilaktik ma’rifat ishlarini kuchaytirish;
- *alkogol mahsulotlari reklamasini cheklash;
- *tibbiy rehabilitatsiya markazlarini ko‘paytirish;
- *davlat, jamiyat va oilaning birgalikdagi hamkorligini ta’minlash.

Kirish

Alkogolizm – bu shaxsning spirtli ichimliklarga kuchli qaramligi bo‘lib, u dunyoning deyarli barcha mamlakatlarida uchraydigan keng tarqalgan muammo hisoblanadi. Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti (JSST) ma’lumotlariga ko‘ra, har yili millionlab insonlar alkogol iste’mol qilish oqibatida kelib chiqadigan kasalliklar, jarohatlar va ijtimoiy muammolar tufayli hayotdan ko‘z yumadi. Spirtli ichimliklar iste’molining muntazam va nazoratsiz bo‘lishi nafaqat inson organizmini zaiflashtiradi, balki ruhiy va ijtimoiy muammolarni ham yuzaga keltiradi.

Shuni unutmaslik kerakki, alkogolizm faqatgina individual muammo emas, balki butun jamiyat uchun xavf tug‘diradigan ijtimoiy ofatdir. U insonning mehnat qobiliyatini yo‘qotishiga, oilalarning buzilishiga, jinoyatchilikning ortishiga va iqtisodiy yo‘qotishlarga sabab bo‘ladi. Ayniqsa, yoshlar orasida alkogol iste’moli ortib borishi kelajak avlodning salomatligi va taraqqiyoti uchun katta xavf tug‘diradi. Shu bois alkogolizmga qarshi kurashish masalasi bugungi kunda dolzarb bo‘lib qolmoqda.

Asosiy qism

1. Alkogolizmning tibbiy oqibatlari

- Jigar kasalliklari: yog‘li gepatoz, gepatit va sirroz kabi og‘ir kasalliklar.
- Yurak-qon tomir tizimi: gipertoniya, aritmiya, yurak yetishmovchiligi, insult.
- Asab tizimi: xotira buzilishi, reaksiya sekinlashishi, alkogol demensiyasi, epileptik xurujlar.
- Reproduktiv tizim: erkaklarda bepushtlik, ayollarda esa homila rivojlanishida nuqsonlar.
- Asab hujayralari yemirilishi, xotira pasayishi, demensiya.
- Koordinatsiya va reflekslarning buzilishi.
- Hazm qilish tizimi: oshqozon-ichak shilliq qavati yallig‘lanishi, yara kasalligi, pankreatit.
- Immun tizim: tananing infeksiyalarga qarshi himoya kuchi pasayadi, OITS va sil kabi kasalliklar tez rivojlanishi mumkin.
- Reproduktiv tizim: erkaklarda bepushtlik, kuchsizlanish; ayollarda homila rivojlanishida nuqsonlar, muddatdan oldin tug‘ruq va o‘lik tug‘ilish xavfi oshadi.

2. Ruhiy oqibatlar

- Depressiya, tashvish, ruhiy beqarorlik.
- Shaxsiyatning asta-sekin degradatsiyasi, irodasizlik.
- Tajovuzkorlik, oilaviy mojarolar, ijtimoiy izolyatsiya.
- Gallyutsinatsiya, qo‘rquv, alkogol psixozlari
- Odam asta-sekin ijtimoiy hayotdan chekinadi, yolg‘izlik va tushkunlikda qoladi.

3. Ijtimoiy oqibatlar

- Oilaviy ajrimlar, bolalarning yetimxonaga tushib qolishi.
- Ish unumdorligining pasayishi, baxtsiz hodisalar sonining ortishi.
- Jinoyatchilikning ko‘payishi, transport falokatlari.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

-Transport falokatları: mast haydovchilar ishtirokida sodir bo'ladigan avtohalokatlar yuqori foizni tashkil qiladi. Ular nafaqat o'z hayotini xavfga qo'yadi, balki, boshqa bir oilaning bir a'zosini yo'qotishiga ham sabab bo'ladi.

4. Iqtisodiy oqibatlar

-Alkogolizm oqibatida davlat byudjeti katta yo'qotishga uchraydi: davolash, rehabilitatsiya va nogironlik nafaqalariga ko'p mablag' sarflanadi.

-Mehnat qobiliyatining erta yo'qolishi sababli ishlab chiqarishning pasayishi.

-Spirtli ichimliklarga sarflangan mablag'ning oilaviy farovonlikni izdan chiqarishi.

5. Jamiyat va ma'naviyatga ta'siri

-Yoshlar orasida yomon odatlar keng tarqaladi

-Sog'lom turmush tarsi qadriyatlarini zaiflashtiradi

-Ma'naviy-axloqiy qadriyatlar yemiriladi

-Davlatning kelajak avlodi salomatligi xavf ostida qoladi

Xulosa

Alkogolizm – insoniyat salomatligi, oilaviy farovonlik va jamiyat taraqqiyoti uchun eng xavfli illatlardan biridir. U insonning jismoniy va ruhiy salomatligini izdan chiqaradi, oilalarda muammolar keltirib chiqaradi, jamiyatda esa ijtimoiy beqarorlik va jinoyatchilikni kuchaytiradi. Bundan tashqari, alkogolizm iqtisodiy yo'qotishlarga ham sabab bo'lib, davlat rivojlanishini sekinlashtiradi.

Shu sababdan alkogolizmga qarshi kurash nafaqat tibbiyot xodimlari, balki davlat idoralari, o'qituvchilar, ota-onalar va butun jamiyat zimmasiga yuklatilgan mas'uliyatdir. Sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish, profilaktika ishlarini kuchaytirish va yosh avlodni alkogolning salbiy oqibatlaridan ogohlantirish – bu muammoni kamaytirishning eng muhim yo'llaridan hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, alkogolizmga qarshi kurashish bugungi kunda har bir davlat va jamiyat uchun dolzarb vazifa bo'lib, u insoniyat kelajagini sog'lom va barqaror rivojlanish yo'liga olib chiqishda hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov A., Xo'jayev B. Narkologiya asoslari. – Toshkent: Tibbiyot nashriyoti, 2018.
2. Qodirov T., Hamroqulov M. Umumiy gigiyena va profilaktika asoslari. – Toshkent: O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi, 2019.
3. Sodiqova M. Psixiatriya va narkologiya asoslari. – Toshkent: O'qituvchi, 2020.
4. Bayramov R. Sog'lom turmush tarzi va gigiyena. – Toshkent: Istiqlol, 2017.
5. Анохин П.К. Физиология и патология высшей нервной деятельности. – Москва: Медицина, 2015.
6. Короленко Ц.П., Дмитриева Н.В. Психология зависимого поведения. – Новосибирск: Наука, 2016.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

7. Гофман А.Г. Алкоголизм: социальные и медицинские аспекты. – Москва: ГЭОТАР-Медиа, 2019.

8. World Health Organization (WHO). Global status report on alcohol and health. – Geneva, 2018.

9. National Institute on Alcohol Abuse and Alcoholism (NIAAA). Alcohol and Health: Current Evidence. – Bethesda, 2020.

10. Rehm J., Shield K.D. Global Burden of Alcohol Use Disorders. The Lancet Public Health, 2019.

11. American Psychiatric Association. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-5). – Washington, DC: APA, 2013.

